

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
ר' אברהם ב"ר חנינא
צבי ז"ל פרקש
נלב"ע יוה"ק תשמ"ח
חנצבי"ה

פרי וילך (שבת שובה) ויו"כ תשפ"ג

בס"ד, גליון מס' 31

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען זי"ע

פרי וילך

ללמוד ממשה רבנו ע"ה להעביר על המידות

וַיִּלֶךְ מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל

(דברים ל"א א')

יהא ירא שמא עליו לבקש מחילה.

איתא במדרש (מדרש תנחומא א') "אין וילך אלא לשון תוכחה שנאמר

(תהילים מ"ו ט') "לכו חזו מפעלות אלקים".

ובזה אפשר לפרש המדרש שפירשו "וילך" מלשון תוכחה, דהיינו התוכחה שבאה מכך שמשה רבינו איש האלקים הי' הולך ומבקש מחילה.

נראה לפרש על פי דברי הרמב"ן כאן שהלך משה ממחנה לוי' אל מחנה ישראל לכבודם, כמי שירצה להפרד מחבירו ובא ליטול רשות ממנו. ונראה לפרש שמשה רבינו ברוב ענותנותו הי' הולך לבני ישראל לבקש מהם מחילה אם הי' איזה חטא במעשיו, וזאת אף על פי שכל מעשיו היו על פי ד' ולשם שמים.

והמשך המדרש "שנאמר לכו חזו מפעלות אלקים" בא לומר כי הנה בהמשך הפסוק שם כתיב "אשר שם שמות בארץ" והוא רמז לחורבן בית המקדש, והיינו כי אילו היו ישראל לומדים תוכחה זו ממשה להעביר על מדותיהם לא הי' נחרב הבית, כמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא ל' ע"ב) "לא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דיניהם על דין תורה ולא עבדו לפני משורת הדין". (ח"ב עמ' ר"ל)

ומזה יש תוכחה לכולם, שאם משה איש האלקים הי' ירא ומעביר על מדותיו ומבקש מחילה, אחרים בודאי צריכים להעביר על מדותיהם, ואפילו אם נראה לאדם שכל מעשיו לשם שמים מכל מקום

לשבת שובה ויום הקדוש

אנו זקוקים לרחמי שמים כי אין אנו מבינים את צרכי הרוחניות שלנו להתפלל בעיקר עליהם

הַטָּה אֱלֹקֵי אֲזַנְךָ וּשְׁמַע פִּקְחַ עֵינֶיךָ וַיֵּרָא אֶת שְׁמַמְתֵּינוּ וְכוּ' פִּי לֹא עַל צַדְקַתֵּינוּ אֲנַחְנוּ מִפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ

(סליחות, דניאל ט' י"ח)

אולם בעניינינו ובעוונותינו הרבים אין אנו מרגישים בחולת הנפש ותפילתנו על עניני הגשמיות יותר מאשר על על עניני הצידקות, ועל זה בקשתינו מאת השי"ת "ראה שממתינו" דרגתנו הנמוכה כל כך עד "כי לא על צדקתינו אנחנו מפילים תחנונינו לפניך" שאין אנו מבקשים על צדקתנו אל רק על עניני הגשמיות, ולכן גןם על זה אנו מבקשים כי "הטה אלקי אזנך ושמע פקח עיניך, כי על רחמיך הרבים". (ח"ב עמ' רנ"ג)

ונראה לפרש, דהנה דבעת צרה לאדם, יש ב' חלקים בצערו, א' הצער הגשמי שיש בצרה ובנוסף הצער הרוחני על שעקב הצער הגשמי אינו יכול לעבוד את ד' כראוי. ועיקר התפילה צריכה להיות עבור הצער הרוחני, והיינו ההפרעה בעבודת ד' ותורה ותפילה. ומה שאין תפילתו של אדם מתקבלת הוא מפני שאינו יודע להתפלל, כי גם כשיש לו צער גופני ראוי שעיקר תפילתו תהי' על חולי הנפש ועל צער השכינה וחילול ד', ואז תפילתו ודאי נשמעת.

אף על פי שהכל בסיעתא דשמיא מכל מקום על ידי התעוררות האדם נוקף המעשה לזכותו

אָרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֶהְיֶם נְדָבָה

(הושע י"ד ה', הפטרת שבת שובה)

אלא שהכל הי' על ידי השי"ת, ורחמי ד' הם שמחשיב את המלאכה כאילו כולה נעשית על ידי בני ישראל להקרא על שמים ולזכותם, כמו שנאמר (שמות כ"ה ח') "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

מצינו במעשה המשכן שהי' מעשה נסים, שנתן השי"ת חכמה בלב כל חכם לב לעשות מלאכת חרש וחושב, והרי הם היו עבדים שכל עסקם עד עתה הי' בחומר ובלבנים והאיך יוכשרו למלאכת אומן,

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

וכן הוא לענין התשובה, שההתעוררות לתשובה והכח לשוב בתשובה להכניע את היצר הרע הכל ממנו ית' "ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו" (קידושין ל' ע"ב), וכנסת ישראל אומרים "השיבנו ד' אליך ונשובה" (איכה ה' כ"א), ששייב אותנו אליו ואז נוכל לעשות תשובה, ואף על פי כן כאשר האדם שב בתשובה מחשיב לו השי"ת את

את עבודתו על שמו כאילו הכל נעשה על ידו'.

וזהו הרמז בפסוק "ארפא משובתם" אף על פי שאני הוא שארפא להם ומסייעם לשוב בתשובה, מכל מקום "אוהבם" מצד אהבתי אליהם, "נדבה" מחשיב אני הכל על שם ולזכות הבעל תשובה. (ח"א עמ' רס"ח)

תשובה באתערותא דלעילא ובאתערותא דלתתא

אמר רבי עקיבא אשריךם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים וכו' מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל

(יומא פ"ה ע"ב)

מטהרים עצמכם והתשובה מתחילה בהתעוררות שלכם ורק אחר כך מסייעים לכם מלמעלה, ולא ח"ו שהתחלת התשובה הוא מלמעלה על ידי גזירות קשות ח"ו.

וזה ביאור המשך דבריו "מה מקוה מטהר וכו'", "מקוה" דווקא ולא "מעיינן" שהוא מטהר יותר (דלטומאת זב לא מהני מקוה אלא מעיינן (ויקרא ט"ו י"ג)), כי המקוה תחילתו במעשה בני אדם שחופרים אשבורן וסופו במעשה הקב"ה כי מי המקוה צריכים להיות מי גשמים בדווקא והגשמים יורדים על ידי הקב"ה, מה שאין כן המעיין שכולו מעשה הקב"ה, ועל זה אמר ר"ע אשריךם ישראל כאשר טהרתכם היא כמקוה שמתחילה באתערותא דלתתא. (ח"א עמ' שני"ט, ח"ב עמ' רס"ב)

הנה ישראל שבים בתשובה על ידי השי"ת מחזירים בתשובה, ויש שהתחלה היא באתערותא דלתתא שמתעוררים לתשובה ו"הבא ליטהר מסייעים אותו" (שבת ק"ד ע"א) "האדם מקדש עצמו מעט מקדשין אותו הרבה וכו'" (יומא ל"ט ע"א). אבל אם ח"ו אין מצד האדם אתערותא דלתתא ואינו שב בתשובה מעצמו, אזי גם התחלת התשובה היא מלמעלה, כמאמר חז"ל (סנהדרין צ"ז ע"ב) "הקב"ה מעמיד להן מלך שגזרותיו קשות כהמן וישראל עושין תשובה ומחזירין למוטב".

וזהו שאמר רבי עקיבא "אשריךם ישראל" אם "לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם אביכם שבשמים", דהיינו שתחילה אתם

לשוב בתשובה על העבירות שאדם דש בעקביו

פי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ד' תטהרו

(ויקרא ט"ז ל')

אלו יש לעורר ביותר לשוב בתשובה בחרטה על העבר ובקבלה על להבא.

וזהו "מכל חטאתיכם לפני ד'", היינו החטאים אשר לפני ד' הם חמורים אף על פי שבני אדם דשים עליהם בעקבם ומזלזלים בהם, "תטהרו" גם עליהם תשובו בתשובה שלימה. (ח"א עמ' שס"ו)

הנה ישנם חטאים שהכל מבינים ויודעים שהם חטאים ונזהרים בהם, וגם אם ח"ו נכשלים, הרי ששבים בתשובה ומתחרטים עליהם. אולם יש עוונות הנראים בעיני בני אדם כקלים כגון לשון הרע ורכילות שהם עבירות שאדם דש בעקביו, אבל אצל הקב"ה הם חמורות ומעכבים את התשובה (עיין רמב"ם פ"ד מהל' תשובה), ועל עוונות

אף היצר הרע באמת חפץ שלא ישמענו לו

על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע

(נוסח הודי של יום הכיפורים)

מקום רצונו ותקוותו שלא ישמענו לו. ואם האדם מתפתה ושומע לעצת היצר הוא חוטא נגד היצר הרע ורצונו וכוונתו.

וזהו "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע", במה ששמענו לו ובזה כביכול חטאנו אף כלפיו. (ח"א עמ' רי"א)

יש לדקדק הרי כל החטאים הם על ידי יצר הרע ומהו "שחטאנו לפניך ביצר הרע".

ונראה לפרש דהנה ידוע מה שמבואר בזה"ק (פר' תרומה קס"ג ע"א) שאף שהיצר הרע מצווה על ידי הקב"ה לנסות את בני האדם מכל

ברכתינו לכל לומדי תורת רבינו הגה"ק זע"ל ועאצאיו בכל מקומות מושבותיהם, גמר חתימה טובה, לחיים טובים ולשלום. שנה שזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל להתברך בכל מיני דמיטב.

1. עד שזדונות נעשו לו כזכויות כדברי חז"ל (יומא פ"ו ע"ב).

יומא דהילולא

ביום הקדוש י' בתשרי, חל יום היארצייט של רבינו איצק בן רבינו ליזר זצ"ל פולק, אב"ד דק"ק גייא², אביו של רבינו הילל הזקן אב"ד אייבשיץ (אביו של רבי אליעזר מנייטרא, אביו של רבינו הגה"ק זצ"ל).

אין בידנו פרטים רבים על תולדות חייו, להלן מהמעט הידוע לנו:

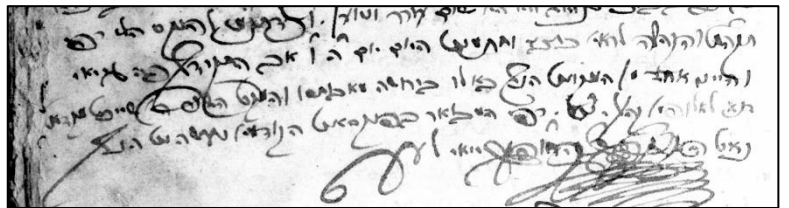
רבינו איצק³ זצ"ל נולד לאביו הג"ר אליעזר אב"ד טאטיץ (ראשטיץ). בהגיעו לפרקו נשא את אשתו הרבנית מרת סלאווא בת רבי יששכר בער בעק מפראסטניץ זצ"ל⁴, ממנה נולדו לו בניו, רבינו הילל אב"ד אייבשיץ זצ"ל⁵, ובן נוסף הג"ר לייביש זצ"ל (שהי' אב"ד בק"ק שאפי, ונלב"ע בלא זרע של קיימא והניח אחריו קרן קיימת בחברא קדישא דק"ק הנ"ל). מאשתו בזיווג שני נולדו לו שלושת בנותיו, סלאווע, פראדל ולוויאה.

הג"ר איצק זצ"ל כיהן כדיין בבית הדין דק"ק פרוסטיץ (ויש שכינה פרוסניץ, ובפי הגויים פרוסטיוב [שו"ת פנים מאירות ח"א סי' כא]), וכך היא נקראת עד היום, ושוכנת בחבל מורביה שבצ'כיה). בספר "לוחות העדות" (קובץ מכתבי תמיכה ברבי יונתן אייבשיץ זצ"ל) מובא העתק מהכרוז שנכתב ע"י הבי"ד דק"ק פרוסניץ, עליו חתום גם רבינו, "הק' יצחק במוהר"ר ליזר פאלק דיין פ"ק יצ"ו". ואחר כך נתעלה לכהן כאב"ד גייא.

על גדולתו אפשר ללמוד מהחקוק על מצבתו שבביה"ח הישן בפרעשבורג⁶:

בירח האיתנים, בעשור להודש ביום הכיפורים, שנת תקכ"א לאלף השישי ליצירים, נצחו אראלים את המצוקים, ויגוע יצחק וימת מיתת נשיקים, ה"ה הרב מוהר"ר איצק אב"ד מק"ק גייא בן הרב מוהר"ר ליזר ביום נוטל העטרה כתר הילולים, אבדה עצה מִפְנֵים, שמו נודע בשערים, סיני ועוקר הרים, שר המישים ונשוי פנים, דולה מים מבארות עמוקים, ומשקה מתורתו לאחרים, כל ימיו של אותו צדיק לא מש מתוך האוהל יושב אוהלים, צדקת ה' עשה עם ישראל תמימים וישרים, אב בחכמה ורך בשנים, הן בקדושו לא יאמין שומר אמונים, נשמתו בצרור החיים תהא צרורים.

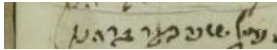
חתי"ק בפנקס קהילת גייא (שבארכיון היהודי בספריה הלאומית בירושלים) מיום ה' ו' אב התק"ד⁷: "נאם הק' יצחק החופ"ק גייאי לע"ע"

יצויין כי נוסח המצבה נעתק בספר אבני בית היוצר (פאקש תר"ס, דף ט' ע"ב), ומהנראה מנוסחאות המצבות המובאים שם, לא היתה דרכם לכתוב גוזמאות וכל תיבה במשורה נכתבה. כאמור, נלב"ע ביום הקדוש דשנת תקכ"א, ונטמן בביה"ח הישן בפרעשבורג⁸ (כיום ברטיסלביה שבסלובקיה).

ת נ צ ב " ה

נאום יששכר בער ברה בק

עוד מצאנו בפנקסי הקהילה כי הקצין רבי יששכר בער בק החתום ברי"ה היה בנו של רבי "הירש" בק, שהיה בנו של רבי אברהם גרשון בק מחוקק. ככל הנראה ממשפחת בק-מחוקק, המדפיסים מפראג.

השם בק הוא ראשי תיבות בן קדושים, על שם אבות המשפחה שמסרו נפשם על קידוש ה'. גם בהקשר לכך, השתרשה השערה כי העלילה שבעקבותיה נקראו אבותיו של רבי בער בק בשם זה התרחשה בעיר סעמניץ. אמת, כי מבניהם של שני ההרוגים בסעמניץ היו שכונו מאז בשם "בק", אמנם עלילה זו אירעה בחודש סיון תצ"ט, ואילו אבות משפחתנו כונו בשם משפחה זה למעלה ממאה שנה לפני כן. את חתימתו של רבי בער "בק" עצמו אנו מוצאים כבר בשנת תצ"ג (הערת ר' חיי"ז אורן ור' י. כרמלי, תשו"ח על העזרה הרבה בכל עת וענין).

5. תולדותיו ותמונת מצבתו הובאו בגליונו לפר' מטות (גליון מס' 21).

6. וכן על פטירתו בגיל צעיר, "אב בחכמה ורך בשנים, הן בקדושו לא יאמין", ראה חגיגה ה' ע"א. כנראה שנפטר בפרעשבורג, כששהה שם עקב מחלתו, כדמשמע מהמילים "נצחו אראלים את המצוקים". את חתימתו בפנקס גייא מצאנו בין השנים תקי"ד-תקט"ז. בשנת תקי"ט כבר התמנה שם כאב"ד הג"ר זאב וואלף בנו של הג"ר יצחק בעל פני יצחק זוטא, מי שהיה אב"ד גייא עד שנת תק"א (הערת הנ"ל). ממה שכתוב במצבה "שר חמישים" אולי נרמז שנסתלק בשנתו החמישים, ולפי זה נולד בערך בשנת תע"א. וע"ע חגיגה י"ג ע"א.

7. שריד מדברי תורתו, קושיא על דברי הש"ך ביו"ד סי' קפט, הובאה בספר מרפא לנפש (דף ע"ד): "ושמעתי ממ"ר גיסי הרב הגדול מהור"ר הלל נר"ו אבדק"ק אייבשיץ בשם אביו הגאון זצלה"ה...". (תורתנו לד"ר ר. עינב על ההפניה למ"מ זה).

8. כידוע ערב השמדת הקהילה הועברו משם רוב הקברים - בלי המצבות לבית החיים החדש, למעט ציונו של מרן החת"ס ועוד אחדים מגדולי העיר.

2. כיום קיוב שבדרום צ'כיה.

3. כך נחקק על מצבתו כדלהלן, וגם הוא חתם עצמו (ראה להלן) "הק' יצחק במוהר"ר ליזר פאלק". יצויין שעל מצבת בנו רבי הילל אב"ד אייבשיץ, הוזכר שם אביו: הרב הגאון מו"ה משה יצחק.

4. כך כתב הג"ר שלמה זלמן ליכטנשטיין חתנו של רבינו הילל הזקן במגילת היוחסין הידועה, המהווה יסוד לתולדות משפחתנו: "מו"ה איצק היה חתן של הק' רבי בער בעק מפראסניץ".

בזוהי אישיותו של "רבי יששכר בער בעק מפראסניץ" השתרשה לפני קצת למעלה מעשרים שנה ההשערה שמדובר בהגאון רבי יששכר בער שהיה רבה של קהילה זו. אמנם לאחרונה נגלו לעינינו מסמכים רבים מקהילת פרוסטיץ, וזכינו לראות חתימות רבות של הק' יששכר בער מהעלישיא החופ"ק פרוסטיץ. באף אחת מחתימותיו הוא אינו חותם בשם המשפחה בעק, ועל אחת כמה וכמה, שאין מקום להוסיף לו את שם משפחת יפה, בשעה שהוא עצמו לא חתם כן מעולם, ולע"ע לא מצינו שום סימן על השתייכותו למשפחת בעל הלבוש, ואכמ"ל.

והנה רבי שלמה זלמן ליכטנשטיין מדייק היטב במגילתו בתוארים. את רבני הקהילות הוא מקפיד לכוון בתואר "הרב הגאון מו"ה אב"ד דק"ק...", ואת מי שלא כיהן ברבנות הוא מגדיר בתואר "הנדיב", "התורני", ובפרט הוא מרבה להשתמש לגבי אלו בתואר הק' שמשמעותו "הקצין". וכיון שהוא כותב: מו"ה איצק היה חתן של הק' רבי בער בעק מפראסניץ, ואינו כותב אב"ד דק"ק פראסניץ, משמע שהיה החתן של "הקצין" ולא של הרב אב"ד. כמו כן, בפנקס קהילת פרוסטיץ נמצאה חתימתו של האב"ד רבי יששכר בער מהעלישיא, בהקשר להעברת מקום בביה"כ"ג "להבחור החתן ליבוש בהרב המנוח מו"ה איצק בר"א פאלק". ועפ"י תגנות הקהילות, קרוב שהוא פסול עדות אינו חותם בפנקס קהילה, לעדות ולזכרון דברים.

לעומת זה מצאנו בפנקסי קהילת פרוסטיץ את שמו של "האלוף" רבי יששכר בער ברי"ה בק, וחתימותיו חוזרות ונשנות פעמים רבות, וכפי שמשמע מהן הוא נמנה על חשובי הקהילה, מטוביה וגבאיה. וייתכן מאד שהוא חותנו של רבינו איצק זצ"ל.

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם בהקדמה)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (עפ"י קודש הילולים בהקדמה)

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

שלימותו של משה רבינו בקיום כל מצוות עשה ולא תעשה

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבוא' (דברים לא, א-ב)

וראו כל ישראל שהוא הולך בכוחות עצמו, וביום מיתתו כל איבריו בריאים ושלמים, כדכתיב 'לא כהתה עינו ולא נס ליחה', הרי שלא החסיר מלקיים שום מצות עשה. 'ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום', 'היום' מלאו ימי ושנותי, ללמדך שהקב"ה יושב ומלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום (ר"ה יא.). וכיון שמלאו ימיו, ללא חסרון אפילו של יום אחד, הרי שלא עבר על שום לא תעשה שהימים מכוונים כנגדו.

עוד יש להבין, למה אמר משה, היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי וביום זה אמות (רש"י). הלוא דרשו חז"ל, אמר דוד לפני הקב"ה, רבש"ע, 'תודיעני אורח חיים' (תהלים טז, יא), אמר ליה הקב"ה, חיים את בעי וכו', צפה לתורה, שנאמר 'עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר' (מדרש שו"ט שם). ואכן איתא בגמרא (שבת ל:), שאמר הקב"ה לדוד, שיום מיתתו יהיה בשבת, ובכל שבת היה עוסק בתורה. ובאותו שבת שהיה עליו להסתלק מהעולם, לא היה יכול מלאך המות לשלוט בו, דלא הוה פסק פומיה מגירסא, עד שהפיל את המדרגה מתחתיו. לפי זה קשה על משה רבינו, למה לא עסק בתורה כדי שלא ימות. לכן אמר משה לישראל, 'לא אוכל עוד לצאת ולבוא', ופירש רש"י, לצאת ולבוא בדברי תורה, מלמד שנסתמו ממנו מסורות ומעיונות החכמה.

והנה איתא בגמרא (שבת צז:), שכשאמר משה 'והן לא יאמינו לי', אמר לו הקב"ה, הן מאמינים בני מאמינים, ואתה אין סופך להאמין וכו' שנאמר 'יען לא האמתם בי' וגו'. וחטא זה הוא חסרון אמונה ומיעוט כבוד שמים כנ"ל, ורצה משה רבינו לתקנו במידה כנגד מידה, לכן אמר לכל ישראל, 'הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים' וכו'.

וזהו פירוש המדרש, כך אמר משה, ב'הן' קילסתיך, שכן כתיב 'הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים' וגו', וב'הן' אתה גוזר עלי מיתה. שהיה משה סבור שבכך תיקן את החטא. אמר לו הקב"ה, בשעה ששלחתיך לגאול אותן ממצרים ואמרת לי, 'הן לא יאמינו לי'. שאמירה זו גרמה שייכשל בחטא של 'יען לא האמתם בי', הו' הן קרבו ימך'. ובמדרש תנחומא (וזאת הברכה ז) איתא, שכך היתה תשובת השי"ת למשה רבינו, אמר לו הקב"ה, אני אעשה לך קורת רוח, 'הנך שוכב עם אבותיך וקם'.

וקל להבין, דברי פי חכם חן, ושפתותיו ידובבו בקבר.

(מרפא לנפש דף עו ע"א)

על הפסוק 'ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימך למות', איתא במדרש רבה (דב"ר ט, ו), כך אמר משה, רבש"ע, ב'הן' קילסתיך, שכן כתיב 'הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים' וגו', וב'הן' אתה גוזר עלי מיתה. אמר לו הקב"ה וכו', אי אתה זכור בשעה ששלחתיך לגאול אותן ממצרים ואמרת לי, 'הן לא יאמינו לי', הו' הן קרבו ימך, עכ"ל.

וביאר מורי וחמי [רבינו בנימין וואלף רייכלס] זצ"ל, דאיתא במסכת יומא (דף פו.), ארבעה חילוקי כפרה שהיה רבי ישמעאל דורש וכו'. עבר על עשה ושב, אינו זו משם עד שמוחלין לו, שנאמר 'שובו בנים שובבים'. עבר על לא תעשה, ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר, שנאמר 'כי ביום הזה יכפר עליכם מכל חטאותיכם' וכו'. אבל מי שיש חילול השם בידו, אין לו כח בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, ולא ביסורין למרק, אלא כולן תולין ומיתה ממרקת, שנאמר 'ונגלה באזני ה' צבאות אם יכופר העון הזה לכם עד תמותו'.

ועוד אמרו בגמרא (מכות כג:), שיש מאות ושלוש עשרה מצוות נאמרו לו למשה, שלוש מאות וששים וחמש לאוין כמנין ימות החמה, ומאתים וארבעים ושמונה עשה כנגד איבריו של אדם. ולפי זה כתבו ספרי היראים, שכשאדם עובר בעשה, הוא פוגם באחד מאיבריו. לכן כשעבר על עשה ושב, מוחלין לו, שנאמר 'שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם', שהתשובה מביאה רפואה לאיבר שנפגם. וכשעבר על לא תעשה, הוא פוגם ביום שעשה בו את העבירה, לכן תשובה תולה ויום הכפורים מכפר, דכתיב 'כי ביום הזה יכפר', "ביום" דייקא, מידה כנגד מידה.

והנה משה ואהרן לא חטאו כי אם במי מריבה, 'יען לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל' (במדבר כ, יב). ופירש רש"י, גילה הכתוב שאלולי חטא זה בלבד היו נכנסין לארץ וכו'. 'להקדישני', שאילו דיברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה, ואומרים, מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דיבורו של מקום, קל וחומר אנו, עכ"ל. וחטא זה הוא מיעוט כבוד שמים ובכלל חילול השם הוא, וכפרתו הוא 'עד תמותו'.

וזה פירוש הפסוק, 'וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל', שמושה רצה לרמוז להם שלא ימות כי אם בחטא זה של 'יען לא האמתם בי להקדישני', ולא היה בידו שום חטא אחר. לכן, 'וילך משה',

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.